

Een aantrekkelijk dorpshart voor Mariënvælde

Subsidieaanvraag Uitvoeringsfase
Challenge Groene Icoonprojecten Provincie Gelderland

HET HART VAN MARIËNVELDE (HER)INRICHTEN TOT GROEN ICOON

Mariënveld is een van de kleine kernen van de gemeente Oost Gelre en ligt in het groene hart van de Gelderse Achterhoek. Het dorp kenmerkt zich door een betrokken gemeenschap, die zich actief wil inzetten voor verbeteringen in het dorp. Zo is Mariënveld al vanaf 2007 bezig met de invulling van hun dorpsvisie. De eerste behoefte om centraal in het dorp een nieuwe sporthal te bouwen is in 2016 met de komst van de Brede Maatschappelijke Voorziening (BMV) gerealiseerd. Het tweede punt woningbouw is momenteel volop in ontwikkeling. Aan de wens om het centrum van het dorp een aantrekkelijker uiterlijk te geven willen we nu invulling gaan geven.

Met de komst van de BMV is in de kern van Mariënveld een nieuw en sterk beeldbepalend gebouw neergezet. Door de sloop van de oude gymzaal werd het zaak om op korte termijn een plein met parkeerplaatsen te realiseren en tevens ruimte te creëren om dorpsactiviteiten als de jaarlijkse kermis en het Beachvolleybal toernooi doorgang te laten vinden. De terrein voor de BMV werd, in de maanden na de sloop, snel verhard door middel van bestrating. Deze voorlopige oplossing is alles behalve mooi, maar gaf echter wel de tijd om gedegen plannen te maken voor een nieuw dorpshart.

Het bestaande centrum van Mariënveld is momenteel een groot grijze verharde vlakte ter grootte van een half voetbalveld, zonder groen en enige vorm van beleving. Het heeft enkel de functie van parkeerplaats voor gebruikers van de kerk, voetbal en de BMV. Het parkeren willen we ondergeschikt maken aan meer maatschappelijke waardes als verblijven,

ontmoeten, recreëren, bewegen, spelen. Het moet óns plein, óns groene dorpshart worden: een plek waar iedereen, jong en oud, inwoner of recreant, zich thuis mag voelen.

In de afgelopen tijd zijn er veel gesprekken gevoerd met inwoners, organisaties en belanghebbenden over de wensen en eisen waar deze openbare ruimte aan moet voldoen om een aantrekkelijk toekomstbestendig centrum in het dorp te creëren. Aspecten als duurzaamheid en groen komen in die gesprekken steeds weer naar boven. Begin dit jaar heeft Mariënveld meegedaan aan de Groene Icoon Challenge vanuit de Provincie Gelderland. Dat is beloond met een subsidie voor de voorbereiding van de plannen, ter waarde van € 15.000,-. Mariënveld is dus druk bezig geweest met de voorbereiding van de plannen om daarmee tot verdere uitvoering te komen.

Begin dit jaar is de eerste schetsfase afgerond en deze geeft een goed beeld waar Mariënveld naar toe wil in de toekomst. Het plan is in het voorjaar gepresenteerd aan de bewoners en belanghebbenden. De schets wordt breed gedragen door de Mariënveldse bevolking en ook de gemeente is erg enthousiast. Het nieuwe ontwerp is voor de inwoners een regelrechte verademing, met de uitvoering ervan kan Mariënveld haar dorpshart tot een echt groen en iconisch project verheffen.

Klimaat-effect Atlas Oost Gelre

De gemeente Oost Gelre heeft een eigen klimaat-effect atlas. Dit is een uitgebreidere versie van de Atlas voor Nederland en we vertellen later meer over de totstandkoming. Deze Klimaat-effect Atlas Oost Gelre toont de effecten van klimaatverandering

voor de eigen gemeente en helpt bij het bepalen hoe we ook in Mariënveld klimaatbestendig kunnen worden. Vanuit die gedachte vinden de betrokken ambtenaren bij de gemeente het plan voor Mariënveld mooi, goed bedacht en vooruitstrevend. Ze hebben meegedacht over het duurzaam maken van heel Mariënveld, door afkoppeling en vergroening van het hele dorp. Voor de herinrichting is de werkgroep PleinPlanners opgericht, deze bestaat uit bestuursleden van Mariënvelds Belang ook uit een vaste projectleider vanuit de gemeente en enkele externe adviseurs. Voor nu richten we ons nu op fase 1 en dat is “De herinrichting van het dorpshart van Mariënveld”. Echter daar waar we op andere gebieden kunnen aansluiten, schromen we niet om dit direct nu mee aan te pakken. Samen gaan we Mariënveld duurzaam en klimaatbestendig maken.

De subsidieaanvraag

Ook al betreft het plan heel Mariënveld, de aanvraag voor de Groene Icoon subsidie is bedoeld voor fase 1, de herinrichting van het dorpshart. Deze eerste fase van de plannen past prima in de Groene Icoon Challenge. Het is een plan dat vanuit de dorpsbelangenvereniging is opgepakt, door de gemeenschap wordt gedragen, toekomstgericht is en de sociale cohesie bevordert. Mariënveld wil na de eerste subsidie voor het maken van de ontwerpplannen voor een Groen Icoon Project, ook graag in aanmerking komen voor de tweede subsidie voor de uitvoering. In dit plan vertellen we hoe we invulling gaan geven aan de gevraagde criteria.

Werkgroep PleinPlanners - Mariënvelds Belang en V. Lette - Projectleider gemeente Oost Gelre

Vergroenen van buiten naar binnen

INLEIDING

1. KLIMAATADAPTATIE

- Inleiding 2
- 1.1 Mariënvelds plan speelt in op de gemeentelijke visie 'Klimaat Klaar' 2
- 1.2 Toepassen van klimaatmaatregelen 3
- 1.3 Klimaatbestendige inrichting van het nieuwe dorps hart 4

2. BIODIVERSITEIT

- Inleiding 5
- 2.1 Zo gaan we in Mariëvelde de biodiversiteit vergroten 5
- 2.2 Biodiverse inrichting van het nieuwe dorps hart 6

3. MAATSCHAPPELIJKE WAARDE

- Inleiding 8
- 3.1 Mariëvelde als voorbeeld, dorp met sterke sociale cohesie 9
- 3.2 Participatie bij de herinrichting van dorpsplein tot Groen Icoon 10

4. EEN ICONISCH PROJECT

- Inleiding 12
- 4.1 Ontwerptekening 13
- 4.2 Zo maken we het nieuwe dorps hart iconisch 14

TOT SLOT

17

BIJLAGE BEGROTING

1. KLIMAATADAPTATIE

Klimaatadaptatie is het proces van aanpassing waardoor samenlevingen de kwetsbaarheid voor klimaatverandering verminderen of juist inspelen op de kansen die een veranderend klimaat biedt. Mariënveld heeft in de dorpsvisie de herinrichting van het centrum als toekomstgericht omschreven. Toekomstgericht wil zeker ook zeggen reageren op de effecten van klimaatverandering en hierop samen met de inwoners inspelen door het dorp direct klimaatbestendig te maken.

Met de bewustwording omtrent duurzaamheid zit het in Mariënveld wel goed. Zo liggen er bijvoorbeeld op het dak van de BMV zonnepanelen, werkt de basisschool aan het verhogen van de biodiversiteit en is er een eigen zorgcorporatie die dagbesteding verzorgt voor mensen met een beperking en opvang voor ouderen. Er is een hoge mate van betrokkenheid en participatie van inwoners. Dit komt naar voren bij evenementen en activiteiten die worden georganiseerd in het dorp.

Met het verder concretiseren van de plannen voor het dorpschart is het nu zaak om deskundigheid te verzamelen om te kunnen gebruiken tijdens de herinrichting, ook wat betreft klimaatadaptatie en het toepassen van de juiste maatregelen. De stimulans van de voorbereidingssubsidie heeft hier zeker in bijgedragen. We gaan tijdens het herinrichtingsproces ook aandacht vragen voor duurzame maatregelen die bewoners persoonlijk kunnen treffen. Hierbij denken we aan het gebruiken van duurzame energie, het afkoppelen van regenwater van het riool op privéterrein en het meer vergroenen van de eigen leefomgeving. We hopen hiermee inwoners nog meer bewust te laten worden van de duurzaamheidsgedachte, zodat we in houding

en gedrag een domino-effect kunnen bewerkstelligen om inwoners te laten meewerken aan duurzame verandering.

1.1 Mariënvelds plan speelt in op de gemeentelijke visie 'Klimaat Klaor'

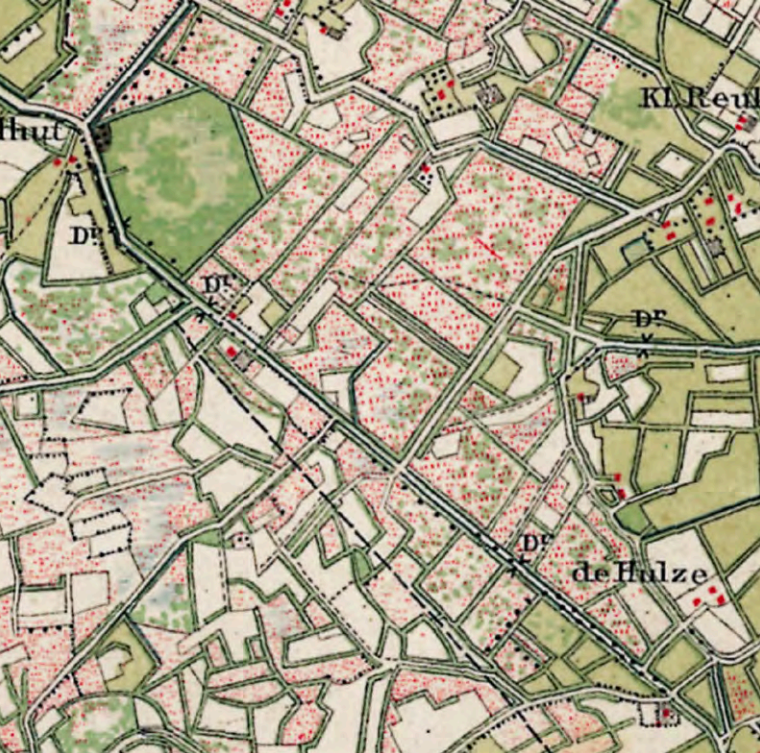
In 2010 viel in Lichtenvoorde (net als Mariënveld gelegen in de gemeente Oost Gelre, Achterhoek), een extreme bui. Het heeft bijna 48 uur lang geregend en bijna heel Lichtenvoorde stond onder water. Naar aanleiding van deze calamiteit hebben het Waterschap Rijn en IJssel en de Gemeente Oost Gelre een omleidingsproject uitgevoerd om dit nooit meer te laten gebeuren. Na jaren van informatie ophalen, rekenwerk, ontwerpen en grond aankopen was dit project in 2018 klaar.

Tegelijkertijd kwam het onderwerp klimaatverandering steeds meer in beeld, vooral de gevolgen in de vorm van extreme weersomstandigheden. De kans op wateroverlast was met het project getackeld, maar de gevolgen van klimaatverandering reiken verder. Dit inzicht was de basis voor Klimaat Klaor, een pilot-project om te komen tot de juiste klimaatregelingen voor de regio Achterhoek en met name Oost Gelre. Ook sloten provincie Gelderland en de LTO zich aan bij Klimaat Klaor. Door samen op te trekken konden we meer bereiken en samen van dit proces leren.

Inmiddels heeft Klimaat Klaor de klimaateffecten Atlas Oost Gelre opgeleverd, een uitgebreidere versie van de Atlas van Nederland. De Atlas Oost Gelre toont de effecten van klimaatverandering voor de totale gemeente en daarmee ook voor Mariënveld. Voor de herinrichting van Mariënveld gebruiken we de klimaateffectatlas bij het bepalen van maatregelen hoe we het nieuwe dorpschart klimaatbestendig kunnen inrichten.

Kerkplein Mariënveld - mei 2018

1.2 Toepassen van klimaatbestendige maatregelen

Samen met de betrokken ambtenaren van de gemeente stellen we voor om in de toekomst, gebaseerd op de klimaateffectatlas Oost Gelre, de volgende maatregelen in Mariënveld toe te passen. De atlas toont de effecten van klimaatverandering voor onze gemeente en helpt bij het bepalen hoe we klimaatbestendig kunnen worden. De kaarten in dit hoofdstuk laten zien waar in Mariënveld, nu en in de toekomst, hittestress, wateroverlast en uitdroging voor gaan komen. De maatregelen die we kiezen zijn gebaseerd op de oude waarden van het gebied. Hoe was het vroeger en waar kunnen we dat systeem terugbrengen om de klimaateffecten verder af te remmen.

Groen van buiten naar binnen

We willen het groen naar binnen halen door het groene buitengebied nog meer en verder terug het dorp in brengen. Hierdoor krijgen we meer kans om maatregelen te treffen tegen verdroging en vernatting. Mariënveld ligt van oudsher in een veengebied. Natuurgebied De Witte Riete is dan ook één van de zeldzame restanten van de uitgestrekte heide- en moerasgebieden rondom het dorp. In en om Mariënveld is het dan ook altijd 'nat'. Dit biedt kansen met betrekking tot het gebruik van oppervlakte-, grond- en regenwater. Door gebruik van bestaande hoogtes, koppelen van bestaande waterbekkens en terugbrengen van oude groenstructuren is het mogelijk om water in het gebied vast te houden en indien nodig afvoeren buiten het dorp.

Oude watergangen

Naast het naar binnen halen van het groen doen we dat ook met de 'oude' watergangen. Daar waar mogelijk bovengronds en waar dat

niet lukt ondergronds. Door een robuust regenwatersysteem in heel Mariënveld is afkoppeling van verhard oppervlakte mogelijk, zonder dat er zich in de toekomst problemen voor doen, zoals wateroverlast op straat. Een prima bijkomstigheid is dat het afkoppelen van regenwater van de riolering en te laten infiltreren in de grond goed is voor verdroging. Door regenwater te bufferen kan het ook gebruikt worden droge periodes voor bewatering van de beplanting en indien nodig te verplaatsen naar andere gebieden buiten het dorp.

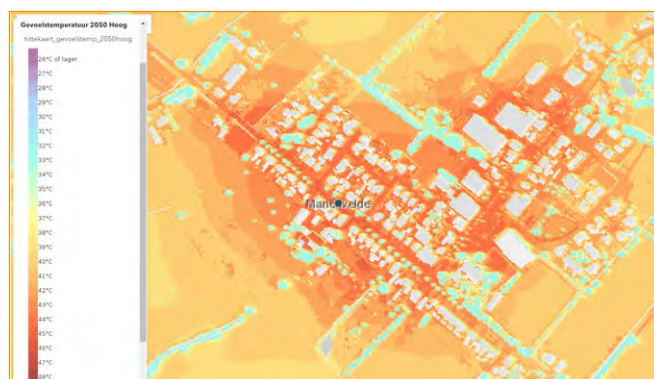
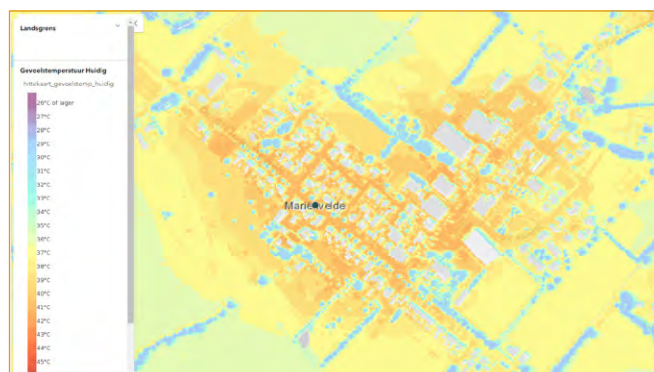
Op de nevenstaande tekeningen uit 1900 en 1940 is te zien waar groensingels en watergangen gelopen hebben. Let op Mariënveld heette toen nog 'Achter Zieuwent'.

Op de tekening hieronder ziet u de bestaande situatie.

1.3 Klimaatbestendige inrichting van het nieuwe dorpshart

Het dorpsplein betreft een betonnen oppervlak van ca. 3000 m². In verband met klimaatbestendig inrichten gaan we de bestaande verharding flink reduceren door de aanleg van grote groene perken en het toepassen van waterdoorlatende verharding. Er moeten enkele bomen verplaatst worden, maar hiervoor komen er een flink aantal terug. We gaan meer natuurlijke schaduwplekken creëren, waardoor er op en rondom het plein verkoeling optreedt.

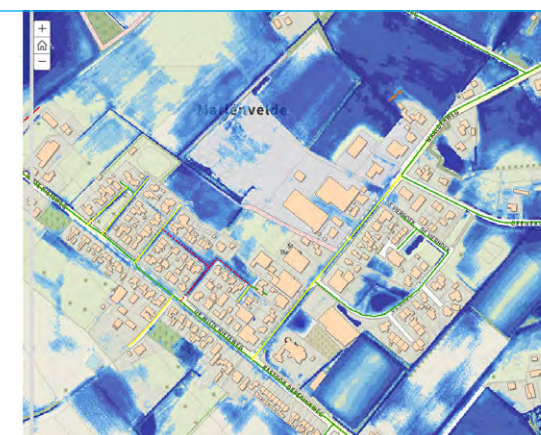
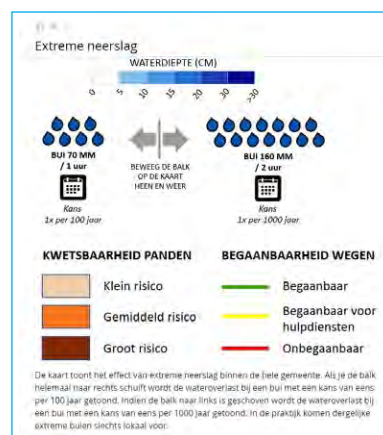
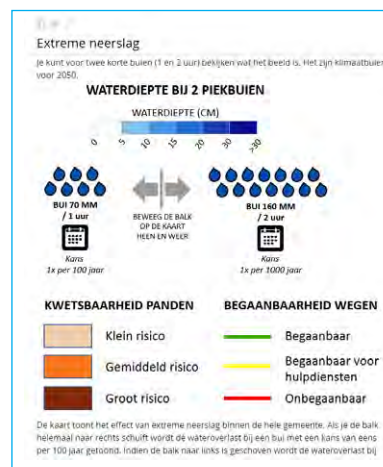
Voorkomen van hittestress

Het groen van buiten het dorp wordt langs de BMV en langs de school het plein opgetrokken. Zo is er rondom en op het plein ruimte genoeg om extra te vergroenen met inheemse beplanting en kruiden. Dit komt het tegengaan van hittestress ten goede.

Voorkomen van wateroverlast en droogte

Het laag gelegen kerkplein staat na een flinke regenbui soms uren blank. We willen het water op het plein naar een lager gelegen punt leiden, waar we een iconische waterpartij gaan inrichten.

Vanaf de waterpartij kan bij hevige regenval het water verder natuurlijk wegvloeien naar de wadi's achter de BMV. Verder gaan we rondom het plein de oude sloten herstellen om dit samen met een regenwaterriool onderdeel te maken van een robuust waterhuishouding systeem. Het regenwater gaan we deels infiltreren om het water in het gebied te houden en deels opvangen om als buffer te kunnen functioneren voor drogere periodes. Dit doen we door het regenwaterriool deels open en deels gesloten te houden.

2. BIODIVERSITEIT

Biodiversiteit betekent verscheidenheid in leven en dit is belangrijk voor evenwicht in de natuur. Door de groeiende wereldbevolking, gebruik van pesticiden, vervuiling, exoten en de klimaatverandering is de biodiversiteit wereldwijd flink afgenomen. Het besef dringt door dat we voor ons overleven afhankelijk zijn van biodiversiteit en er komt dan ook terecht steeds meer aandacht voor. Soorten en ecosystemen zorgen bijvoorbeeld voor de productie van zuurstof, afbraak van dode dieren en planten, bestuiving van planten (waaronder landbouwgewassen), waterzuivering en het beheersen van plagen. Biodiversiteit betekent voor de mens voedsel, bouw materiaal, brandstof (hout) en grondstoffen voor kleding en medicijnen. Maar natuurlijk ook de natuurbeleving en de daarbij horende levensgenot.

In het ontwerpen en realiseren van een toekomstbestendig groen dorpshart mag het onderdeel biodiversiteit niet ontbreken. Daar waar in de directe omgeving en buitengebied van het dorp veel aandacht is voor vergroening en biodiversiteit, ontbreekt het hieraan in het centrum van het dorp. Als Mariënelde gaan we fysiek een rol spelen in de versterking van de biodiversiteit. Nu we toch aan het werk gaan, gaan we serieus kijken waar kansen liggen voor het verhogen van de biodiversiteit.

2.1 Zo gaan we in Mariënelde de biodiversiteit vergroten

Bewustzijn laten groeien

Biodiversiteit is heel erg belangrijk voor het evenwicht in de natuur. Dan wel in het groot, dan wel in het klein. Iedereen kan direct of indirect impact hebben op de biodiversiteit. In Mariënelde willen we met dit herinrichtingsproject die bewustwording vergroten en mensen stimuleren hier zelf ook een steentje aan bij te dragen. Dit doen we door eigen bewoners te betrekken bij groenprojecten. Bijvoorbeeld door iedereen te laten meedenken en praten met de dorpsbelangenvereniging of in de klankbordgroep biodiversiteit Oost Gelre.

Betrokkenheid en participatie

We benaderen bewoners om deel te nemen aan een werkgroep die verder gaat helpen om keuzes te maken voor beplanting van het nieuwe dorpshart. We willen grote delen van de verharding op het plein vergroenen, biodivers inplanten met inheemse bomen, struiken, kruiden en planten. We willen ruimte maken voor insecten en bovendien bekijken of we een (kruiden)tuin of fruitbomen kunnen aanplanten voor dorpsgebruik.

Breng buiten naar binnen

Mariënelde is een dorp dat prachtig midden in de groene Achterhoek ligt. Van oudsher is dit een groen gebied met uitgestrekte heidevelden en moerasen. In de afgelopen jaren werden dorpen en steden steeds meer verhard door bestrating. Bewoners wilden liever geen natte en smerige voeten. Het gebruik van het riool om zowel het schone als vieze water af te voeren naar een zuivering werd een normale zaak. Zo ook in Mariënelde.

Het principe van het afvoeren van regenwater naar het riool is inmiddels achterhaald. We weten nu, dat de van nature natte en droge gebieden en alles daar tussenin, een belangrijke bijdrage leveren aan de soortenrijkdom.

Om de biodiversiteit te verhogen hebben we de oude kaarten erbij gehaald. Vroeger kenden de inwoners het gebied goed. Men wist wel waar wateroverlast voorkwam, waar sloten liepen om het regenwater af te voeren of waar het water naar toe moest wanneer het ergens juist te droog was. Waar men welke hagen moest planten om een goede groensituatie te krijgen. Waar men groen of juist verharding moest toepassen. Van dat principe willen we nu gebruik maken. Juist door die afwisseling te herstellen creëren we opnieuw kansen voor verschillende soorten flora en fauna.

Dit is de kaart van Mariënveld anno 2021 aan gevuld met extra groen mogelijkheden. Op de schets is in het geel de groenstructuur uit 1950 aangegeven, in het groen is de groenstructuur aangegeven die niet is veranderd in de laatste 70 jaar en in het roze de mogelijkheid die we nu hebben om het groen in Mariënveld te herstellen.

2.2 Biodiversiteit inpassen in de inrichting van het nieuwe dorpshart

Om zo veel mogelijk diversiteit in beplanting te krijgen worden de perken op het plein, ingeplant met inheemse gevarieerde kruiden, struiken of bomen. Met deze maatregel sluiten we prachtig aan op de bestaande groene structuren in omgeving. Achter de kerk, op het kerkhof en bij de wadi's achter de BMV (aan weerszijden van de Boog) zijn genoeg mogelijkheden om te voldoen aan het criterium om minimaal 500m² te beplanten met inheemse soorten om verder te vergroenen. Hierdoor sluit de herinrichting van het dorpshart als iconproject aan op andere groene structuren in de omgeving, het grotere natuurlijke systeem.

Verder gaan we de kerkenpaden rondom Mariënveld tot in het centrum door trekken inclusief groen en water. Zo eindigt het zogenaamde Vossepad aan de rand van het centrum, direct naast de school. Dit pad is eenvoudig door te trekken tot op het plein. Ook de wadi's op De Boog kunnen verder vergroenen en eenvoudig aansluiting vinden op het plein. Zo wordt het centrum van het dorp meer onderdeel van de grotere natuurlijke groene omgeving rondom Mariënveld en brengen we het groen van buiten weer terug in het dorp. Ook het treffen van voorzieningen ter verhoging van de biodiversiteit in fauna gaan we niet tot het dorpsplein beperken. Het plaatsen van nestkasten en bijenhoeven kan achter de kerk, op het schoolplein, maar ook langs de kerkenpaden en de wadi's.

Betrekken van de basisschool

Ook de basisschool betrekken we bij dit project. Daar zitten immers de toekomstige inwoners van het dorp. Met voorlichting en workshops willen we de kinderen wegwijs maken in het belang van biodiversiteit. De school heeft al wel een klein tuintje met

insectenhotel naast de school, waar de kinderen samen met de conciërge tuinieren, het kweken van groente en plantenbloemen. De beleving is er gelukkig al, maar we hebben nu de mogelijkheid extra grote stappen te maken. Zo gaan we op het plein voor de school het principe 'tegels-eruit-groenerin' toepassen. Dit gaan we samen met de kinderen doen. We gaan de moestuin plantenbakken veranderen in moestuinen waar kinderen groente kunnen telen met water uit een eigen opvangwaterbak. Er komen nestkasten, vleermuiskasten of insectenhoeven op het plein en in het dorp, die we samen met de kinderen maken in een workshop.

Het opstellen van een beheerplan

Aangezien we bezig zijn met de invulling van de plannen en de inrichting nog niet in detail is uitgewerkt, wordt het opstellen van een beheerplan iets wat in later stadium aan de orde komt.

We zoeken de samenwerking met de gemeente Oost Gelre, de organisatie voor gemeentelijk onderhoud en lokale professionals die we bijeen brengen in een werkgroep.

Na het concreet maken van de plannen voor de beplanting, gaan we samen een beheerplan opstellen. Dit doen we door per groen inrichtings-element te gaan bekijken welk onderhoud moet plaatsvinden. Tevens gaan we beoordelen of het onderhoud door professionals moet worden verzorgd of door vrijwilligers gedaan kan worden. Zo gaan we per element het benodigde onderhoud per tijdsperiode en regelmaat bepalen. En beschrijven we de onderlinge taakverdeling en verantwoordelijkheden. Of wel wie neemt welke werkzaamheden op welk moment op zich. In het plan nemen we niet alleen de maaicyclusen mee, maar ook het vegen van verhardingen, het schoonmaken van straatmeubilair, onkruid wieden, sproeien beplanting, snoeien en andere voorkomende werkzaamheden.

Binnen Mariënveld zijn veel (oudere) inwoners als vrijwilliger actief betrokken bij de gemeenschap en/of verenigingen. Het is daardoor vrij eenvoudig te regelen om in het seizoen maandelijks een aantal vrijwilligers bijeen te roepen voor onderhoudswerkzaamheden. Ook senioren die nog actief bezig kunnen zijn, of zich momenteel inzetten als vrijwilliger, willen vaak graag een bijdrage leveren. Voor hen gaat meewerken aan bouw of aanleg vaak veel te ver, maar wat lichtere werkzaamheden als tuinieren, opruimen of klein onderhoud pakken ze in Mariënveld nog graag op. Een vaste groep vrijwilligers vormt nu ook de vaste kern voor het onderhoud van de kerkenpaden. Bovendien zien wij hier ook serieuze mogelijkheden om de samenwerking te zoeken met de zorgcorporatie Mariënveld, die in de BMV aan het plein gevestigd is. De zorgcorporatie biedt onder andere dagbesteding aan mensen met een beperking of afstand tot de arbeidsmarkt. Deze mensen kunnen een deel van het onderhoud en beheer op zich nemen.

3. DE MAATSCHAPPELIJK WAARDE VAN DIT PROJECT

Mariënvelde is een klein dorp met ca. 850 inwoners gelegen in het hart van de Gelderse Achterhoek en een van de kleine kerkdorpen binnen de gemeente Oost-Gelre. In het begin van de jaren negentig stond de ontwikkeling van Mariënvelde zo goed als stil, dit heeft geleid tot de oprichting van dorpsbelangenvereniging Mariënvelds Belang. Samen met de gemeenschap heeft Mariënvelds Belang meerdere grote en kleine projecten opgepakt. Denk aan vergroening van het gebied (dorpen in het groen), de totstandkoming van nieuwbouw waaronder seniorenwoningen aan De Boog met een gemeenschapsruimte voor dagopvang van ouderen uit de omgeving. De aanleg van kerkepaden in en rond Mariënvelde, de bouw van de BMV en nu de realisatie van het dorpsplan.

Mariënvelde is inmiddels uitgegroeid tot een dorp met ongeveer 350 gezinnen, met in totaal ruim 850 inwoners. De middenstand is nagenoeg verdwenen, maar er is nog voldoende bedrijvigheid aanwezig. De basisschool onderwijst nog een kleine 100 leerlingen en voorziet daarin ook in de behoefte van ouders wonend aan de rand van de naburige gemeentes Bronckhorst en Berkelland. Mariënvelde heeft nog een kleine RK geloofsgemeenschap die de een kerk in beheer heeft, waarvoor momenteel een nieuwe bestemming wordt gezocht.

Niet alleen de kern, maar ook de omgeving is voor Mariënvelde erg van belang. Veel mensen wonen niet in het dorp, maar in het buitengebied op voormalige boerderijen of mooie vrijstaande huizen in de landelijke omgeving.

Mariënvelde en omgeving heeft daarnaast een aantal boerderijwinkels die de plattelandscultuur benadrukken. Zo zijn er aardbeien in het seizoen, oesterzwammen van de kweker, aardappels, vlees, zuivel, ijs en eieren bij de boeren en zomerbloemen vers van het land.

Om elkaar te ontmoeten zijn Mariënvelders op de kern aangewezen. Het dorpshart is van belang om de sociale cohesie in stand te houden. Dit gebeurt door het organiseren van evenementen zoals bijvoorbeeld de jaarlijkse kermis. In de plannen voor het nieuwe dorpshart staat ontmoeten dan ook centraal. Daarnaast willen toeristen naar ons mooie dorp halen om te laten zien, waar wij van genieten. Mariënvelde heeft momenteel een betonnen dorpshart, dat weinig uitnodigend voor de eigen bevolking, laat staan voor de vele toeristen en fietsers die ons dorp aandoen. Door middel van een betere accentuering van de de BMV, de horeca en het totale plein willen we het dorpshart aantrekkelijk maken voor iedereen.

Dit bereiken we door de landschappelijke beleving van buiten het dorp meer naar binnen te brengen in het dorp. Een groenere uitstraling, het gevoel van ruimte en rust met een landelijke dynamiek. Meer natuur, bomen en beplanting, ruimte voor de mens in de natuurlijke omgeving. Een plek die invulling geeft aan sociale belangen, maar ook van recreatieve waarde is voor de lokale bevolking, passanten en toeristen.

3.1 Mariënveld als voorbeeld, dorp met sterke sociale cohesie

Mariënveld realiseert haar plannen met de inzet van heel veel vrijwilligers. Dat de realisatie van een Groen Icoon project aan Mariënveld is toevertrouwd onderstrepen we graag door een opsomming van onze gezamenlijke successen.

• De BMV als centrale ontmoetingsplek

De brede maatschappelijke voorziening is gerealiseerd om het dorp Mariënveld leefbaar te houden voor de toekomst en biedt dan ook plaats aan sportverenigingen en de zorgcorporatie. Een dorps huis dat gerealiseerd is door en voor de gemeenschap en waar Mariënvelders trots op zijn. De BMV is bekroond met de titel 'Dorps huis van het Jaar Gelderland 2017'. De BMV biedt naast zorg en dagbesteding, plek voor sportverenigingen en kent een maandelijks inloopprogramma voor alle inwoners. Zo worden er door het jaar tal van creatieve cursussen/ workshops gegeven en is er maandelijks een Repair Café. Er worden spelletjesmiddagen en met regelmaat een PubQuiz georganiseerd. Er is een wekelijks inloopuur voor een kopje koffie. Kortom ruimte voor jong en oud om mee te doen in een actieve gemeenschap. De BMV is tot stand gekomen met meer dan 10.000 vrijwillige arbeidsuren van inwoners die meehielpen met bouw, afwerking en inrichting.

• Ontmoeten en bewegen

Het centrum van Mariënveld is de plek waar de jaarlijkse evenementen plaatsvinden. Zo is de kermis een terugkerend feest voor jong en oud, waar het hele dorp naar uit kijkt. Tevens is er het jaarlijks beachvolleybal waar samengestelde teams uit het dorp en de streek aan deelnemen.

Het plein was het toneel van een succesvolle editie 'Zomer in Mariënveld'. Het dorps hart is het vertrekpunt voor fiets- en wandeltochten in de omgeving of gewoon een 'rondje Mariënveld'. Het plein in het centrum geeft bovendien veel mogelijkheden om op een bijzondere manier invulling te geven aan de gemeentelijke BOS visie, waarin bewegen, ontmoeten en spelen centraal staan.

• Kerkenpaden

Mariënveld kent om het dorp een aantal prachtige onverharde kerken- en kuierpaden waar men heerlijk kan fietsen en wandelen. Deze paden omringen het dorp met groen en geven de inwoners ruimte om te bewegen en elkaar te ontmoeten tijdens een wandeling of rondje fietsen. De kerkenpaden worden veel gebruikt door recreatieve fietsers uit de regio en (dag)toeristen. De kerkenpaden in Mariënveld worden volledig door een vereniging van vrijwilligers onderhouden. De vereniging kent momenteel een actief ledenaantal van circa 40 personen, voornamelijk senioren. Zij onderhouden samen ongeveer 8 km fietspaden in en rondom Mariënveld.

• Fietsroutes

De kleine kernen in Oost Gelre hebben veel te bieden, zo ook Mariënveld. Om dat beter onder de aandacht te brengen is naast de herziene Leefbaarheidsvisie Kleine Kernen 2020 een boekje met een korte fietsroute per kern uitgebracht. Alle routes nemen u over de kerkenpaden mee door het prachtige coulisselandschap. Maar ook de kwaliteiten van elke kern komen naar voren en de ontwikkelingen die er spelen. In Mariënveld is dit een route vanuit het dorps hart, langs de speeltuin, het natuurgebied

de Witte Riet en over het Fortpad naar het Zwaluwenproject bij de biologische varkenshouderij aan de Vreemanstraat, langs de voetbalvelden en de nieuwbouw aan De Boog.

• Samenwerking voetbal en volleybal

De voetbalclubs van de kleine kernen Harreveld en Mariënveld zijn in 2017 een SJO aangegaan. Deze Samenwerkende Jeugd Organisatie genaamd HMC'17 heeft in 2020 een vervolg gekregen in de vorm van een SSA, Samenwerkende Senioren Afdeling. Momenteel speelt HMC'17 met circa 20 teams afwisselend in beide dorpen, de ene helft van het seizoen in Mariënveld en de andere helft in Harreveld. De voetbal gebruikt de pleinen nu als parkeerplaats, de oude voetbalvereniging VVM beheert en verzorgt nog de velden en heeft de voormalige kantine in gebruik als opslag voor machines en materialen. Ook de volleybalverenigingen van beide dorpen werken nauw samen met hun jeugdafdelingen.

• Ruimte voor creativiteit

Voor de BMV staat een prachtige mozaïekbank, waarvoor het bedrag bij elkaar gehaald is tijdens de deelname aan 'Zomer in Gelderland'. Met een aantal vrijwilligers is hiervoor een mooi ontwerp gemaakt en in een jaar met mozaïekstenen beplakt tot een prachtig eindresultaat.

3.2 Participatie bij de herinrichting van het dorpsplein tot Groen Icoon

Vorbereiding

In een gedegen voortraject zijn voor het ontwerp voor het nieuwe centrum van Mariënveld alle wensen van de stakeholders en inwoners gehoord. Aanwonenden en eigenaren hebben geparticipeerd in het ontwerpproces, hebben ideeën aangebracht. De bevolking is op de hoogte van de plannen en kunnen nog steeds aanpassingen aandragen. Tijdens de diverse informatie avonden kwam vooral aspecten als groen, klimaat, (verkeers)veiligheid, parkeren en multifunctioneel inzetbaarheid naar voren. De bevolking is zich ook bewust dat we toekomstgericht en voor de lange termijn invulling willen geven aan het nieuwe centrum. De diverse wensen zijn gedistilleerd en uitgewerkt tot een uitvoerbaar en gedragen ontwerp. De details zijn nog niet volledig ingevuld, maar de belangrijkste elementen zijn opgenomen om later verder uit te werken. De verdere invulling gaan we ook samen doen. In dit geval gaan we met een werkgroep van geïnteresseerden en professionals uit het dorp, (mensen uit de branche) keuzes maken voor materialen, bestrating en beplanting voor het project.

Bereidheid tot leveren persoonlijke bijdrage

We denken dat de inwoners van Mariënveld een grote bereidheid hebben om een 'steentje' bij te dragen en na te denken over de toekomst. Daarom willen we de duurzaamheidsgedachte verder naar de inwoners brengen, zodat ze ook zelf gaan nadenken over wat ze zelf op privéterrein of in hun straat/buurt kunnen veranderen. Inwoners stimuleren om mee te werken aan verdere klimaatadaptie en biodiversiteit in het dorp. We willen met dit duurzaamheidsgevoel aanzetten tot concrete actie door bijvoorbeeld het afkoppelen van hemelwater en

vergroenen en verhogen van de biodiversiteit in de dorpstuinen. Ook dit moet bijdragen aan het ONS gevoel, een gezamenlijk gevoel van trots en saamhorigheid bij de inwoners.

Uitvoering

In Mariënveld hebben we in het recente verleden al eerder laten zien, met de bouw van de BMV en het bestraten van het plein, dat we over voldoende vrijwilligers beschikken die de handen uit de mouwen willen steken. Door de participatie in het voortraject en het enthousiasme bij de bevolking weten we dat voor het meewerken aan de inrichting van een nieuw dorpsplein vrij eenvoudig voldoende inwoners te enthousiasmeren zijn.

Betrokkenheid bij aanleg en beheer

Zoals eerder vermeldt zien we een serieuze rol van mensen die gebruik maken van de zorgcorporatie, actief zijn binnen de Stichting Kerkepaden en overige vrijwilligers in Mariënveld om mee te werken aan het succes van dit project. Elke groep kan actief betrokken worden bij de aanleg, het onderhoud en beheer van delen van het groen of bijvoorbeeld het beheer van een pluktuin op zich nemen. De ouderen zouden intens kunnen genieten van een pluktuin met bloemen of vruchten. Ze kunnen hiervan ook daadwerkelijk de vruchten plukken. Gebruik van kruiden, bessen of verse bloemen op tafel in de BMV. Maar ook peren of appels van fruitbomen voor de wekelijkse appeltaart of -moes. We vinden het belangrijk dat kinderen en ouderen betrokken worden bij de inrichting van het nieuwe dorpshart. Waardoor ze meer naar buiten kunnen vanuit de BMV en de basisschool en daardoor meer in beweging komen en blijven. Zo kan iedereen, van jong tot oud, profiteren van een groen dorpshart en een sociale, gezonde en veilige leefomgeving.

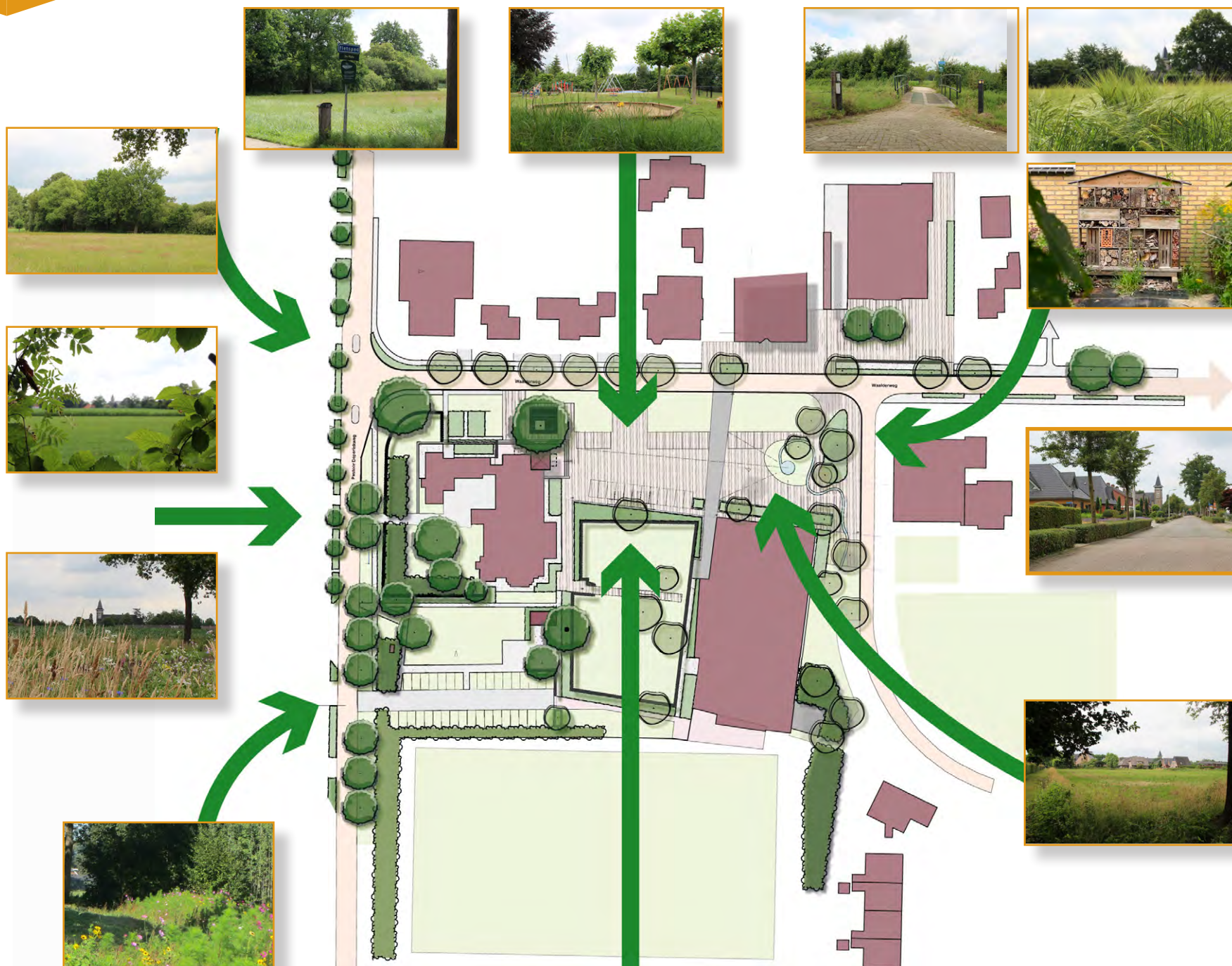
4. EEN ICONISCH PROJECT

Het huidige centrum van Mariënveld is een grote onaantrekkelijke betonnen parkeerplaats, elke kleine verandering is bijna als vanzelfsprekend een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Het nieuwe 'groene' ontwerp is voor Mariënveld een regelrechte verademing. Met de uitvoering van dit plan kunnen we ons dorpshart tot een echt groen en iconisch project verheffen.

Alle inwoners hebben deel uit kunnen maken van de voorbereidingen om te komen tot een goed ontwerp. De stakeholders zijn vanaf het begin betrokken geweest, geïnteresseerde bewoners zijn uitgenodigd en hebben deelgenomen aan informatieavonden en konden vragen stellen en meepraten. We hebben samen keuzes gemaakt en zijn tot een goed resultaat gekomen. Dit maakt dat het ontwerp gedragen wordt door de inwoners van Mariënveld. In het volgende stuk presenteren we u het ontwerp, lichten we onze plannen toe en vertellen we waarom ons plan echt bijzonder is en wat het project tot iconisch maakt.

Vergroenen van buiten naar binnen

4.2 Zo maken we het nieuwe dorpshart iconisch

Verbeteren door inzet op multifunctioneel gebruik

In het ontwerp is daadwerkelijk aan alles gedacht. Het voldoet aan de wensen van jongeren en ouderen in Mariënveld, en aan de eisen die worden gesteld om het plein toekomstbestendig in te richten voor de komende 20 tot 50 jaar. Door zoveel mogelijk gehoor te geven aan wensen van stakeholders als gebruikers en aanwonenden wordt het gebruik van het plein multifunctioneel. Het biedt ruimte om te parkeren en het organiseren van dorps-evenementen, elkaar te ontmoeten, bewegen,

spelen en recreëren. We kunnen op korte termijn flinke verbeteringen realiseren, mede door een gefaseerde uitvoering. Het plan biedt ruimte om in de toekomst de omgeving verder in te richten, of op de lange termijn aanpassingen in te passen of door te voeren.

Het creëren van samenhang tussen de beeldbepalende gebouwen

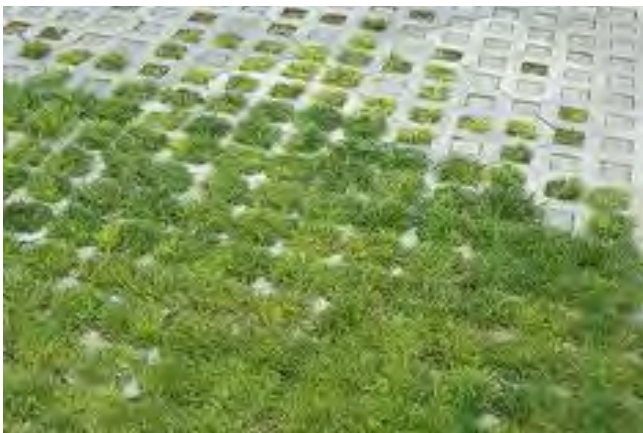
De kerk, de BMV en de basisschool liggen direct om het plein. Dit zijn alle drie zeer beeldbepalende gebouwen, maar kennen geen enkele samenhang. Het nieuwe ontwerp voor het centrum speelt hier op

in en creëert door toepassing van groene elementen en bestrating een groene oase tussen de gebouwen. Er is separaat aandacht besteedt aan de behoefte en sfeer van elk gebouw, met behoudt van de eigen identiteit. Het nieuwe plein wordt de groene verbinding tussen alle elementen. Het ontwerp voor het nieuwe plein transformeert het centrum van Mariënveld tot een groen en iconisch totaalplaatje.

Groene verbindingszone, ruimte voor creativiteit en bezinning

De monumentale kerk is een oase van rust en geeft veel inspiratie voor het ontwerp. De kinderen van de basisschool vonden het een mooi idee om de kleuren en patronen van de tegelvloer van onze monumentale kerk terug te laten komen in het ontwerp voor de bestrating van het plein. De oude kastanje bij de entree krijgt een mooie vlonder om te komen tot bezinning of een goed gesprek.

Aan de achterzijde van de kerk willen we een nieuw groene verbindingzone maken. Hier is ook naar de begraafplaats toe, het belangrijkste uitgangspunt. De kerk heeft hier een prachtig glas in lood raam dat momenteel niet tot zijn recht komt. Tussen de kerk en de begraafplaats staat nog een monumentaal baarhuisje. Hier achter de kerk willen we een oase van rust creëren, waar ook de mogelijkheid is tot recreëren. Hier is alle ruimte voor inheemse beplanting en mogelijke aanvullende groenstroken als verbinding naar het groene plein.

Achter de kerk is het plan om de oude voetbal-kantine te verwijderen, die nu nog gebruikt wordt als opslagplaats voor machines en materialen door de 'veldheren' van de voetbal. We willen een gelijksoortige voorziening terugbrengen aan de andere zijde van het voetbalveld, nabij de BMV. De club en de vrijwilligers staan positief tegenover de plannen en hebben hun wensen kenbaar gemaakt. Op de locatie die vrijkomt, komt dan tevens de mogelijkheid tot het creëren van extra parkeerplaatsen. Dit verkleint de parkeerbehoefte op het centrale plein en geeft mensen de kans om in alle rust het kerkhof te bezoeken.

De entree van de BMV ligt enigszins verscholen en vraagt om een duidelijkere route naar de ingang. Ook dit is in het ontwerp meegenomen. Ook willen we voor de school een 'kiss&ride' maken, zodat parkeren op het dorpsplein, om de kinderen naar school te brengen, minder nodig is. De basisschool kent nu nog veel bestrating, ook hier kunnen we vergroenen en meer ruimte maken voor natuurlijk spelen. Tegels eruit, plantjes erin.

Functioneel verhard, minder grijs en meer groen

Op het huidige compleet verharde dorpsplein is geen plekje schaduw te vinden. Daarom willen we meer bomen op het plein voor schaduw en om hittestress tegen te gaan. Zodat we ook op warme zomerse dagen of tijdens een evenement in een natuurlijke schaduwplek verkoeling kunnen vinden. We willen functioneel verhard en het geheel met groen meer in balans krijgen. Dit gaan we realiseren door het toepassen van meer open bestratingmateriaal en half verhardingen.

Duurzaamheid en klimaatadaptatie

Het kerkplein ligt lager dan de omgeving en kent bij heftige regenval veel wateroverlast. Dit water willen we laten terugkomen op het plein en op locatie bergen en vasthouden. De leerlingen van de basisschool geven aan een waterspeelplaats te willen hebben met meer groen. In het ontwerp is er ruimte voor een waterspeelplaats, waar het overtollig water weg kan lopen naar de wadi achter de BMV. In combinatie met het afkoppelen van hemelwater bij buurtbewoners en aanliggende panden is dit geweldig te combineren met de 'Klimaat Klaor' doelstellingen van de gemeente, de berging en het vasthouden van hemelwater.

Verhogen biodiversiteit

We willen veel aandacht besteden aan het verhogen van de biodiversiteit, dit door middel van het toepassen van veel groen op het plein en door verbinding te maken met de bestaande groene zones buiten het dorp. Om het dorp liggen de kerkenpaden en hier maken ook de boeren en buitenmensen in bermen en op het land ruimte voor de aanleg van stroken ingezaaid met bloemrijke mengsels.

Hergebruik

We gaan kijken of er kansen zijn om materialen waar mogelijk te hergebruiken, in de bestaande of aangepaste vorm. Qua groen is er niet veel aanwezig, maar grijs bestratingsmateriaal is er ten overvloede. We denken daarbij aan een amfitheater op het schoolplein of zitplekken bij de groene borders.

Bijzondere verlichting, duurzaam en dynamisch

Met verlichting kunnen we veiligheid en meer sfeer creëren. We willen kijken naar bijzondere en verrassende oplossingen in de vorm van dynamische verlichting. We denken aan het aanlichten van de kerk, het verlichten van het pad naar de entree van de BMV, een aanvulling op het bestaande mozaïekbankje, licht bij de waterpartij of in de groene perken. Zodat het ook 's avonds niet donker is maar ook groen verlicht, dit bevordert de veiligheid. Duurzame verlichting voorzien van energie door de zonnepanelen op de BMV.

Ruimte voor evenementen

De kermis is voor jong en oud een jaarlijks terugkerend evenement, dat belangrijk is voor de sociale samenhang binnen het dorp. In het ontwerp is gekeken naar de beschikbare ruimte, met de mogelijkheid tot andere opstellingen van feesttent en attracties. Hier zal naar de ondergrondse infra

worden gekeken om hier zo eenvoudig en efficiënt mogelijk een goed werkend netwerk te creëren. De beachvolleybal betekent 1 keer per jaar een weekend vol sportief plezier. Om het plein worden dan zes tijdelijke beachvolleybal banen gecreëerd met geel zand. Deze passen in het nieuwe ontwerp ook ruimschoots op het plein, met een mogelijke uitbreiding naar de toekomst.

TOT SLOT

Mariënveld heeft met de plannen voor fase 1 van de vernieuwing van het dorpshart, een prima voorstel om succesvol en duurzaam een Groen Icoon project te realiseren. Dit project wordt vanuit de werkgroep PleinPlanners samen met de gemeente en de inwoners opgepakt en krijgt in de komende jaren een vervolg om het dorp van buiten naar binnen verder te vergroenen. Het toekennen van de Groene Icoon subsidie betekent, naast de belangrijke financiële ondersteuning om de herinrichting tot uitvoering te brengen, ook een belangrijke erkenning voor een klein dorp met grote plannen. De provinciale ondersteuning toont aan dat onze plannen de moeite waard zijn om te realiseren en helpt ons daarmee verder om samen met de gemeente de projectbegroting sluitend te krijgen.

Subsidieaanvraag deel 2 Uitvoering Challenge Groene Icoonprojecten 2021

© 2021 | Werkgroep Pleinplanners

Pleinplanners is een samenwerking van dorpsbelangenvereniging
Marienvelds Belang Mariëvelde, de Gemeente Oost Gelre en externe adviseurs.

Deze subsidie-aanvraag is mede tot stand
gekomen en goedgekeurd door projectleider
en participatieregisseur Vincent Lette van
Gemeente Oost Gelre

